

DARBAS

KARTOJIMAS

Perskaityk sakinius ir pasakyk, kur nuolatinis, o kur nenuolatinis ar kintamas asmens būvis.

1. Jūratė yra lietuvių kalbos dėstytoja.
2. Jie buvo tikri broliai.
3. Dabar Mingailė dirba medicinos sesele, o kai gaus diplomą, dirbs gydytoja.
4. Giedrius nori būti vokiečių kalbos dėstytoju, o Aušra – anglų kalbos dėstytoja.
5. Jis tapo inžinieriumi, o jo brolis – vairuotoju.
6. Algis tik kelis metus yra mokytoju, o paskui jis taps pensininku.
7. Tu gali važiuoti kelti kvalifikacijos, o aš pabūsiu vaistininke vietoje tavęs.
8. Jūs pasidarėte populiariu žmogumi visame pasaulyje.
9. Mikalojus Konstantinas Čiurlionis yra žinomas lietuvių dailininkas ir kompozitorius.

Nuolatinis, pastovus asmens būvis reiškiamas:

- būti + daiktavardžio V: Jis yra mokytojas/ skautas/ lietuvis/ vyras.
- dirbti + daiktavardžio In: Jis dirba vedėju/ skyriaus vedėju.
- visada, nuolat, pastoviai

Nenuolatinis asmens būvis reiškiamas:

- būti + daiktavardžio In: Jis yra mokytoju. Bet negalima sakyti Ji yra moterimi/ prancūze.
- ne visada, laikinai, trumpam, kartais, retkarčiais, protarpiais

Kintantis asmens būvis reiškiamas:

- tapti, pasidaryti, pavirsti + daiktavardžio In: Jis tapo siuvėju. Ji pasidarė įžymia dainininke.
- būti + daiktavardžio V/ In: Jis bus geras stomatologas/ geru stomatologu.

GRAMATIKA KONTEKSTE

1. Perskaityk Dagnės Jakševičiūtės pasakojimą apie jos motinos, žymios lietuvių aktorės Monikos Mironaitės, susitikimą su režisieriumi Algirdu Jakševičiumi. Atkreipk dėmesį, kaip reiškiamas praeitis.

Mano mama viename interviu sakė: „Aš visada būdavau įsimylėjusi. Viena meilė praeidavo, kita prasidėdavo”.

Su Algirdu ji susipažino tada, kai jis buvo ką tik grįžęs iš stažuotės Amerikoje. Mano mama, nors dar studijavo, bet jau buvo suvaidinusi

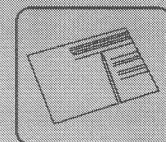
Aldoną Kazio Binkio pjesėje „Atžalyne”. Algirdas tuo metu universitete vesdavo paskaitas apie plastiką. Kartą pradėjęs kalbą, jis

peršoko per kėdę ir toliau tęsė paskaitą. Mamai tai be galo patiko ir ji pagalvojo, kad norėtų būti jo žmona.

Po kurio laiko į mamos draugų būrį įsitraukė ir Algirdas. Draugai dažnai vykdavo į gamtą, linksmai leisdavo laiką. Vieną dieną mama Algirdo paklausė, ar jis eis su visais kartu pasivaikščioti į Ažuolyno parką, o šis atsakė, kad tik su ja viena.

Jiedu paskyrė pirmąjį pasimatymą, kuris buvo labai

teatrališkas: mama atėjo su domino kostiumu, o Algirdas buvo užsidėjęs smailą pajaco kepurę ir prisiklijavęs ilgą nosį. Kai jie buvo nuėję nemažai kelio, Algirdas prisipažino, jog myli mamą. Mama buvo devintame danguje. Tačiau tą nuostabų meilės jausmą nutraukė mamos išpažintis apie pirmą santuoką. Išgirdęs ją, Algirdas nuliūdo, nes manė, kad Dievas duoda žmogui meilę tik vieną kartą gyvenime.

2. Papasakok, kas vieną kartą atsitiko aktorei Monikai Mironaitei? Koks veiksmožodžio laikas vartojamas pasakojant apie vienkartinį praeities veiksmą?

3. Pasakyk, ką Monika ir Algirdas darydavo dažnai, nuolat praeityje? Koks veiksmožodžio laikas vartojamas įprastiniam ir pasikartojančiam praeities veiksmui?

4. Kas Monikai ir Algirdui buvo įvykę prieš tai, a) kai jie susipažino? b) kai jie susitiko per pasimatymą? c) kai vyras prisipažino, kad myli Moniką? Koks vartojamas laikas pasakojant apie tai, kas buvo praeityje prieš kitą vėlesnį praeities veiksmą?

5. Sujunk sudėtinį būtojo laiko veiksmožodį (žymi ankstesnį veiksmą) su būtojo kartinio laiko veiksmožodžiu (žymi vėlesnį veiksmą) ir parašyk tris sakinius:

Ankstesnis veiksmas	Vėlesnis veiksmas
buvo grįžęs	susipažino
buvo suvaidinusi	susitiko
buvo užsidėjęs	prisipažino
buvo prisiklijavęs	
buvo nuėję	

6. Sugalvok šiai istorijai pavadinimą.

Praeitis reiškiamo:

- Būtuuju kartiniu laiku – kai žymimas vienkartinis praeities veiksmas: *Ji nusipirko knygą.*
- Būtuuju kartiniu laiku + pasikartojimą žymintys žodžiai – kai žymimas pasikartojantis praeities veiksmas: *Kas dieną ėjau į universitetą.*
- Būtuuju dažniniu laiku – kai žymimas įprastinis ir pasikartojantis praeities veiksmas: *Eidavau į universitetą pėsčiomis.*
- Sudėtiniais atliktiniais laikais (*yra, buvo, būdavo* + vyr./ mot. g., vns./ dgs. dalyvis) – kai žymima praeityje trukusi, o paskui išnykusi rezultatinė būseną: *Kaip gerai, kad nuėjau į tą koncertą, nes tokios geros muzikos dar nesu/ nebuvau girdėjusi.*
- *vakar, užvakar, anksčiau, pernai, užpernai*
- *praėjusią vasarą, praėjusį rudenį*

veiksmas ar būseną protarpiais

- *kartais, ne visada, protarpiais*

pasikartojimas

- *kas dieną/ kasdien, kas savaitę, kas mėnesį, kas metai/ kasmet*
- *du kart/ du kartus, triskart/ tris kartus, kelis kartus, daug/ keletą kartų, dar kartą*
- *vėl, iš naujo, dažnai*

nepasikartojimas

- *vienąkart, tik*

SKAITYMAS

1. Pasidalinkite į grupes ir papasakokite apie save: ar buvo lengva pasirinkti, ką studijuoti, kur dirbti. Kuo norėjai būti?
2. Perskaityk interviu su kunigu, psichoterapeutu ir vienos kompanijos direktore. Jie kalba apie savo gyvenimo kelią: norus, studijas ir veiklą.

Vietoj inžinieriaus – kunigas

Žurnalistas. Jūs ilgą laiką buvote populiarus Žemaitijoje, kur gyvenote pranciškonų vienuolyne. O tapęs televizijos laidos „Atverk duris“ vedėju, pasidarėte žinomas visoje Lietuvoje.

Kunigas. Toks populiarumas man kelia nerimą. Mane gąsdina tos afišos, fotografavimai ir filmavimai. Bet kita vertus, jei nesifilmuočiau, imtų trūkti susitikimų su žmonėmis.

Žurnalistas. Sutikęs jus be abito nepasakyčiau, kad esate kunigas. Nematyti asketiškumo ir rimumo. Esate labai judrus ir kalbus. Tad kyla klausimas, kodėl pasirinkote kunigystę.

Kunigas. Pasirinkimas tikrai ne nuo manęs priklausė. Tai buvo kažkoks pašaukimas. Niekada nesirengiau stoti į seminariją. Atvažiavau į Kauną nunešti dokumentų į Technologijos universitetą – būtų priėmę be egzaminų. Norėjau tapti inžinieriumi. Nuėjau aplankyti į ligoninę draugo tėvo. Jis paklausė, kur noriu stoti. Nežinau kodėl, bet pasakiau pasirinkęs kunigų seminariją. Taip viskas ir prasidėjo.

Žurnalistas. O kada pasirinkote vienuolio kelią?

Kunigas. Dar mokydamasis seminarijoje susižavėjau Vienuolių pranciškonų ordinu, į kurį ir įstojau. Vienuolynai tada dar buvo uždrausti, todėl baigę mokslus broliai pranciškonai dirbdavo parapijų kunigais.

Žurnalistas. Ar nesigailite, kad tapote kunigu, kad negalite sukurti šeimos?

Kunigas. Gal dar gailėsiuos. Sako, kartais ateina toks laikas, ypač tuomet, kai tau per keturiasdešimt. Bet dabar nesigailiu. Aš net norėčiau pagyventi vienas. Šį pavasarį tris mėnesius buvau kalnuose, atsiskyrėlio namelyje. Tai buvo nuostabiausias laikas mano gyvenime. Tada supratau, kad tikrasis gyvenimas yra vienybėje su Dievu.

Vietoj chirurgo – psichoterapeutas

Žurnalistas. Kai žmogui pasirodo, kad, nepaisant sėkmingo verslo, politiko, meno žvaigždės karjeros, gyvenimas tampa sunkus, jis bėga pagalbos pas jus. Kaip jūs pasirinkote šią profesiją?

Psichoterapeutas. Mano mama svajojo apie sūnų chirurgą. Ir aš buvau įtikėjęs ta svajone. Daugiau niekuo savęs neįsivaizdavau, stodamas į Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą. Juk tai tokia vyriška profesija. Bet dar besimokydamas šia profesija nusivyliau. Supratau, kad operacijos mechaniškos, atliekamos pagal seniai atrastą metodiką ir vietos kūrybiškumui čia nėra.

Žurnalistas. Ir tada ėmėte specializuotis psichoterapijos srityje?

Psichoterapeutas. Iš pradžių domėjausi neurologija, o tik paskui psichiatrija. Žinoma, nemaža įtakos turėjo labai talentingas mano dėstytojas psichiatras profesorius Algirdas Dembinskas.

Žurnalistas. Jūsų kabinete ant sienos kaba žymaus austrų psichiatro Sigmundo Freudo portretas.

Psichoterapeutas. Jo psichoanalizė man padarė didžiulį poveikį. Tik

Freudas per daug sureikšmino lytinį instinktą. O dabar žmogui daug svarbiau ryšys su kitu žmogumi.

Žurnalistas. Ar jūs patenkintas savo pasirinkimu?

Psichoterapeutas. Žinoma. Jau dveji metai aš tobulinuosi Olandijoje. O po metų būsiu diplomuotu psichoanalitiku. Tokių specialistų Lietuvoje kol kas nedaug.

Nuo aktorystės prie verslo

Žurnalistas. Visos mergaitės vaikystėje svajoja tapti aktorėmis. Ar tokia pati buvo jūsų svajonė, kad pasirinkote studijuoti aktorinį meną Konservatorijoje?

Kompanijos direktorė. Kai baigusi vidurinę mokyklą pasirinkau aktorystės studijas, nustebė ne tik mano tėvai. Draugams ir pažįstamiems tai buvo netikėtas mano žingsnis.

Žurnalistas. Po studijų Valstybiniame akademiniam teatre jums buvo žadama puiki karjera, bet jūs staiga palikote teatrą. Kodėl po tokios geros pradžios pakeitėte savo kelią?

3. Atsakyk į klausimus.

- Ar šių žmonių pasirinkimas yra tipiškas?
- Kuo jie norėjo būti? Kodėl?
- Nuo ko priklausė jų pasirinkimas?
- Ar tie žmonės turi mokytojų, autoritetų?
- Ar jie gailisi savo pasirinkto kelio?

POKALBIS

1. Kas yra autoritetas tau? Surašyk 5 pasaulyje autoritetingus žmones. Poromis pokalbėkite apie savo pasirinktus asmenis. Kas jie, ką veikia?

2. Ar gali papasakoti apie tokį žmogų, kuris tau turėjo (ar tebeturi) didelę įtaką. Gal jis mokytojas, filosofas, kunigas, rašytojas, politikas, daininkas. Atsinešk kokio nors tau labai brangaus žmogaus nuotrauką. Papasakok, kada ir kaip jis veikė tavo gyvenimą. Ar tu sekį jo pėdomis, ar gyveni pagal jo stilių, ar remiesi jo idėjomis ir pasiekimais, ar jis įkvėpė tave kurti, ar padėjo tau sunkiu momentu?

Kompanijos direktorė. Net nežinau. Galbūt taip reikėjo. Studijos Konservatorijoje man daug davė. Ten buvo gera iškalbos ir gebėjimo tinkamai save pristatyti mokykla. O kaip vadovauti kolektyvui išmokau iš savo tėčio, vienos įmonės direktoriaus, kurį visi labai mylėjo. Jis sakydavo, kad barti žmogų galima prie keturių akių, o girti – prie visų.

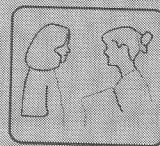
Žurnalistas. Ar viskas ėjosi kaip sviestu patepta?

Kompanijos direktorė. Karjeros laiptais lipau pamažu, bet kryptingai. Mane visad į priekį veda begalinis noras ir užsispyrimas. Norėjau teatro ir vaidinau, studijavau teatro meną. Norėjau vadovauti didelei užsienio kompanijai, ir to pasiekiau. Dabar esu Švedijos kosmetikos firmos „Oriflame“ atstovybės Baltijos šalyse vadovė.

Žurnalistas. Ar jūs laiminga turėdama tokias atsakingas pareigas?

Kompanijos direktorė. Man tai – dar viena nauja galimybė augti, mokytis ir keistis.

*Pagal Vidą Samuolytę, Dalią Jazukevičiūtę,
Eugeniją Grižibauskienę, „Veidas“*

REIKŠMĖ KONTEKSTE

Pavadinimai, žymintis asmenis pagal profesiją ar veiklą, daromi iš daiktavardžių su priesagomis *-ininkas, -ė, -ūnas, -ė, -eivis, -ė*, iš veiksmazodžių su *-ėjas, -a, -tojas, -a, -ovas, -ė*, iš skaitvardžių su *-uolis, -ė*. Kartais darinyje pasikeičia pamatinio žodžio šaknies balsis: *vedė – vadovas, -ė*.

1. Iš šių žodžių padaryk asmenų pavadinimus pagal veiklą su priesagomis:

- a) *-ininkas, -ė*: darbas –, mokslas –, jūra –, bankas –, verslas –, paštas –, smuikas –, vadyba –, ūkis –, dvasia –, viršus – ;
- b) *-ėjas, -a*: pardavė –, virė –, vedė –
- c) *-tojas, -a*: dėstyti –, mokyti –, gydyti –, programuoti –, valyti –, budėti –, dirbti –, tarnauti –
- d) *-ovas, -ė*: vedė –; RENGTI UŽSAKYTI
- e) *-ūnas, -ė*: pareiga –; LĖKTI
- e) *-uolis, -ė*: vienas –; ŠAUNUS GRAŽUS
- f) *-eivis, -ė*: jūra – ŽYGIS KELIAS

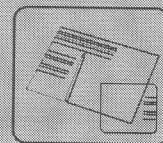
2. Susipažink su kai kurių asmenų pavadinimų reikšmėmis:

darbuotojas, -a – asmuo, kuris dirba kur ar kokį darbą: *įstaigos, prekybos darbuotojas*.
tarnautojas, -a – kas dirba ne rankų darbą: *banko tarnautojas*.
pareigūnas, -ė – valstybinės įstaigos tarnautojas: *policijos pareigūnas*.
viršininkas, -ė – įstaigos vadovas: *pašto viršininkas*, ar asmuo, kuris vadovauja darbui: *mano viršininkas*.

Įrašyk trūkstamus pavadinimus: *darbininkas, -ė, darbuotojas, -a, tarnautojas, -a, pareigūnas, -ė, viršininkas, -ė, vedėjas, -a*.

- a) Dialogas stotyje:
- Stoties, traukinys vėluoja jau tris valandas!
- Nesinervinkite, pone, bilietas galioja 24 valandas.
- b) - Iš tavo akių matau, kad manęs nekenti. Tik ir lauki mano mirties, kad apspjautum mano kapą! – šaukia meistras ant
- Klystate. Nemėgstu stovėti eilėje!
- c) Skyriaus įeina į kabinetą ir sako:
- Šią savaitę jau trečią kartą randu jus nieko neveikiančią. Kas yra?
- Jūsų batai minkštais padais... – atsako
- d) Banko klausia valytojos:
- Kur dingo dulkės nuo stalo? Ten aš užsirašiau svarbius telefono numerius.
- e) Policijos kreipiasi į tuos, kurie matė muštynes:
- Jūs matėte, kaip tie du mušėsi kėdėmis. Kodėl nieko nedarėte?
- Nebuvo trečios kėdės.
- f) - Tai aš galiu jums paskambinti į darbą?

- Žinoma, bet jei atsilieps mano, padėkite ragelį.
- O kaip ją pažinti?
- Ji nešioja akinius, o plaukai susukti į kuodą.

3. Kiekvienam apibūdinimui parink atitinkamą profesiją ar veiklą.

inžinierius, -ė
kunigas
ūkininkas, -ė
chirurgas, -ė
smuikininkas, -ė

sekretorius, -ė
bankininkas, -ė
mokslininkas, -ė
laidos vedėjas, -a
vienuolis, -ė

vadybininkas, -ė
verslininkas, -ė
architektas, -ė

- a) Ji griežia smuiku ir ruošia koncertines programas.
- b) Jis rengia namų projektus ir braižo planus.
- c) Ji tvarko firmos reikalus ir padeda direktoriui.
- d) Jis užsako prekes ar ieško, kur jas realizuoti.
- e) Ji atlieka pinigines operacijas.
- f) Jis nuolat nešioja abitą, kasdien meldžiasi ir garbina Dievą.
- g) Jis rūpinasi parapija ir kasdien laiko mišias.
- h) Ji filmuojasi du kartus per savaitę ir pristato studijos svečius.
- i) Jis persodina organus, skiria vaistus.
- j) Ji atlieka cheminius bandymus ir atranda naujus tyrimo metodus.
- k) Ji gamina dešras, dešreles, kumpius bei kitus mėsos gaminius ir veža juos į parduotuves.
- l) Pavasarį jis aria žemę, o rudenį kasa bulves.
- m) Jis stato namus pagal projektą ir organizuoja darbą.

Vietų pavadinimai daromi iš veiksmažodžių su priesagomis *-ykla, -tuvė*, galūne *-a*, iš daiktavardžių su priesagomis *-inė, -ynas*, iš būdvardžių su *-ovė* ar sudūrimo būdu iš daiktavardžių.

4. Pabrauk, iš ko padaryti šie vietų pavadinimai.

- a) įstaiga – steigti, įsteigti; b) mokykla – mokyti, mokslas, mokytojas; c) ligoninė – liga, ligonis; d) vienuolynas – vienas, vienuolis; e) gamykla – gaminti, gamyba; f) parduotuvė – pardavėjas, parduoti; g) bendrovė – bendradarbis, bendras; h) kepykla – kepti, keptėjas, keptuvė; i) darbovietė – darbas, dirbti, vieta.

PRATYBOS

1. Perskaityk tekstą. Įsivaizduok, kad Gintaras ir Aistė yra tavo draugai. Jie tos istorijos neprisimena. Papasakok jiems šį nuotyki. Kurį laiką ir asmenį reikės pasirinkti?

Avarinė situacija

Gintaras turi išvykti į Prancūziją. Kavinėje jis geria su savo drauge Aiste kavą ir susipyksta. Gintaras iškviečia taksį ir išvažiuoja į stotį.

Aistei taip suspaudžia širdį, kad ji išbėga į gatvę, ištiesia į šalis abi rankas ir sustabdo pirmą pasitaikiusį automobilį. Tai yra avarinės pagalbos mašina, kurioje sėdi trys raudonais kombinezonais apsivilkę vyrai. Aistė pasakoja savo „avarinę situaciją“ ir šūkteli: „Skubiai į stotį!“

Autobusas į Paryžių vos vos pradeda judėti, kai avarinė užblokuoja kelią ir sustabdo jį. Mergina įpuola į autobusą, pabučiuoja Gintarą ir atsisveikina. Tai yra pirmasis jų bučinys.

Nurašyk šį tekstą, veiksmažodžių esamąjį laiką pakeisdamas į būtajį kartinį, o Aistės ir Gintaro veiksmus į antrąjį būtojo kartinio laiko asmenį.

Pradėk: *Prisimeni, Gintarai, kaip tu turėjai išvykti į Prancūziją. Kavinėje gėrei...*

2. Atskliausk pavartodamas reikiamą dalyvį.

- a) Mano močiutė yra (gimti) 1930 metais.
- b) Jo senelis buvo (pasakoti) apie savo jaunystės vargus.
- c) Aš nesu (būti) Londone.
- d) Mes buvome (susitikti) parke.
- e) Jos buvo (matyti) dramblių zoologijos sode.
- f) Merginos nebūtų (grįžti), jei kas nors joms būtų (paskambinti)
- g) Jūs, teta, nesate (girdėti) šios dainos?
- h) Ambasadorius čia buvo (lankytis) pernai, o jo padėjėja šiomet.
- i) Ji yra (rašyti) apie savo brolių aname laiške.

Isidėmėk

Būtojo kartinio laiko dalyviai daromi iš būtojo kartinio laiko kamieno + -ęs (vyr. g.), -(i)usi (mot. g.): *ėjo – ėjęs, ėjusi; dgs. ėję, ėjusios.*

Veiksmažodžių, kurių esamojo laiko 3 asmuo baigiasi -o, mot. g. būtojo laiko dalyvis bus -iusi: *rašo – rašiusi.* Kitų veiksmažodžių tokia forma turės -usi: *neša – nešusi, myli – mylėjusi.*

3. Vartodamas būtajį dažninį laiką parašyk, kaip žmonės anksčiau

- a) mokydavosi;
- b) prekiaudavo;
- c) švėsdavo nacionalines, religines ir asmenines šventes;
- d) dirbdavo.

Pvz., *Anksčiau mokiniai daug rašydavo ir perrašinėdavo ranka, o dabar daugiau skaito.*

4. Pabrauk tinkamo būtojo laiko veiksmažodžio formą.

- a) Nors Miką jau (buvo priėmė, priėmė, priimdavo) į Vilniaus universitetą, tačiau jis (buvo pasirinkęs, pasirinko, pasirinkdavo) Medicinos akademiją.
- b) Anksčiau Lietuvoje studentai (buvo mokėsi, mokėsi, mokydavosi) penkerius metus.

- c) Kadaise (buvau norėjęs, norėjau, norėdavau) tapti verslininku, vėliau (buvau ruošęsis, ruošiausi, ruošdavausi) būti agronomu, bet praeitą vasarą (buvau apsisprendęs, apsisprendžiau, apsisprėsdavau) stoti į Veterinarijos akademiją.
- d) Anksčiau į universitetą (buvo priėmė, priėmė, priimdavo) tik išlaikius stojamuosius egzaminus.
- e) Dažniausiai specializuotis (buvau vykusi, vykau, vykdavau) į Italiją, kiek rečiau į Prancūziją.
- f) Kauno technologijos universitete ji (buvo tobulinusi, tobulinosi, tobulindavosi) trejus metus
- g) Vaikystėje aš nuolat (buvau skaitęs, skaičiau, skaitydavau) knygas apie religiją, tačiau kunigu (nebuvau tapęs, netapau, netapdavau).
- h) Kai jau (buvau pasirinkęs, pasirinkau, pasirinkdavau) baltų filologiją, viena profesorė man (buvo pasiūlusi, pasiūlė, pasiūlydavo) specializuotis fonologijos srityje.
- i) Man tuomet visai nesisekė: kai tik nunešdavau dokumentus priėmimo komisijai, (buvo pasirodę, pasirodė, pasirodydavo), kad ko nors trūksta. Viena kartą (buvau neturėjusi, neturėjau, neturėdavau) atestato, kitą kartą – paso, o trečią kartą – sveikatos pažymos.
- j) Gerai, kad (buvau paklausęs, paklausiau, paklausydavau) tavo patarimo tęsti studijas, nes tuo metu (buvau nusivylęs, nusivyliau, nusivildavau) savo profesija.

5. Dar kartą prisimink interviu su kunigu ir psichoterapeutu. Ar pastebėjai kokių nors priešpriešų jų gyvenime? Pateiktoms sakinių pradžioms parink pabaigą.

- a) Vienuolis buvo populiarus tik Žemaitijoje, (4)
- b) Jis atvažiavo studijuoti technikos mokslų, ()
- c) Skirtingai nuo Vakarų šalių, ()
- d) Kunigą gąsdina filmavimai, ()
- e) Dabar jis nesigaili savo pasirinkimo, ()
- f) Priešingai nei kiti kunigai, ()
- g) Jis nori ramybės, ()

- 1) o jo gyvenime, atvirkščiai, daug veiklos.
- 2) bet kita vertus, jam trūktų susitikimų su žmonėmis.
- 3) Lietuvoje sovietmečiu buvo uždrausti vienuolynai.
- 4) bet tapęs televizijos laidos vedėju – ir visoje Lietuvoje.
- 5) tačiau dokumentus nunešė į Seminariją.
- 6) jis yra labai judrus ir kalbus.
- 7) bet nežinia, ar nesigailės vėliau.

Parašyk panašios struktūros tris priešpriešos sakinius apie psichoterapeutą ir tris apie save.

Priešprieša reiškia:

- o, bet, tačiau. Jis nori rašyti laišką, bet nežino adreso.
- atvirkščiai, priešingai, skirtingai. Skirtingai nei kiti studentai, jis mokosi bibliotekoje.
- antra vertus, kita vertus. Antra vertus, tau tai nėra svarbu.

6. Parink tinkamą nežymimąjį įvardį.

- a) **Kažkas/ kas** tau skambino, bet negaliu pasakyti **kas nors/ kas**.
b) Gal **kas nors/ bet kas** ir matė jį, einantį per gatvę, bet aš nežinau **kas/ kažkas**.
c) Šį darbą gali padaryti **bet kas/ kažkas**, juk jis nesunkus.
d) Jis **kai ko/ ko** tau nepasakė, nors galėjo, nes žinojo visą tiesą apie vagystę.
e) Mano vyras stovėjo ir laukė, kas bus. **Kitas/ kas nors** jau seniai būtų pabėgęs.
f) – Aš tau **ką nors/ kai ką** atnešiau užkąsti.
- Gal **ką nors/ bet ką** saldaus? Taip noriu valgyti. **Bet ką/ kažką** praryčiau. Nagi, duok greičiau.
- O tu atspėk, **ką/ ką nors** aš laikau rankoje už nugaros?
- Nekankink, **kai kas/ kitas** seniai manęs, alkanos, pagailėtų. Duok greičiau.
- Prašau.
- Ooooo! Itališka pica! **Kažkas/ kas** kepė?
- Aš pats. Skanauk.

O dabar paklausyk (pr.1) ir pasitikrink.

Nežymimieji įvardžiai *kas, kažkas, kas nors, bet kas, kai kas* nurodo daiktus ar asmenis, kurie yra nežinomi

- *Kažkas atėjo* – nežinoma, neaišku kas
- *Kas nors priekite prie durų* – nesvarbu kas
- *Sakyk bet ką* – be pasirinkimo kas
- *Jis kai ko nematė* – dalis iš visumos, ne viskas

Atskiriamieji įvardžiai *vienas, -a, kitas, -a* nurodo neapibrėžtus, bet vienas nuo kito atskirtus daiktus ar asmenis: *Vienas mano draugas sėdėjo klasės gale, kitas – priekyje.*

KLAUSYMAS

Riba tarp gyvenimo ir muzikos

Jaukiame privačios klinikos priimamajame su žurnaliste kalbasi pats klinikos savininkas profesorius Balys Dainys ir jo žmona Nijolė Trinkūnaitė, žymi vargonininkė, persikvalifikavusi iš muzikės į vadybininkę.

I. Šuolis į praeitį

Pasiklausyk I dalies interviu (pr.2) ir pabrauk tinkamus atsakymus (gali būti ir ne vienas).

1. Nijolė su Baliu susipažino a) *buvusioje Paveikslų galerijoje* b) *per vargonų muzikos solinį koncertą* c) *per parodos atidarymą* d) *kavinėje grojant čigonų muzikai.*
2. Ponia Nijolė prisiminė dieną, kai chirurgas a) *nusivežė ją į savo kaimą* b) *panoro ją vesti* c) *labai sirgo* d) *sunkiai dirbo.*

- Po vedybų gydytojas ėjo į žmonos koncertus a) *taip pat dažnai, nors mokėsi b) vakarais, o naktimis dirbdavo ligoninėje c) rečiau, nes operavo d) visada, nors budėdavo naktimis.*
- Chirurgas Balys savo specializacijos objektu pasirinko a) *širdį b) pilvą c) inkstus d) kraujagysles.*
- Vargonininkė koncertavo a) *ne tik Lietuvoje, bet ir Sovietų Sąjungoje bei Vokietijoje b) tik per religines šventes c) tik rusų publikai.*

II. Nauji išbandymai

Perskaityk klausimus ir paklauses pasakojimo II dalies (pr. 3) atsakyk į juos.

- Kodėl vargonininkė Nijolė Trinkūnaitė nebevargonuoja? Kuo ji užsiima?
- Kaip susiklostė chirurgo Balio Dainio karjera?
- Kodėl taip pavadinta II-oji interviu dalis?

III. Brolio ūkis

Paklausk interviu pabaigos (pr.4) ir pasakyk, ką mėgsta veikti Dainiai laisvalaikiu:

- ilsėtis;
- grožėtis gamta;
- arti, sodinti ir kasti bulves, šienauti, grėbti šieną, melžti karvę;
- keliauti;
- gaminti valgius.

Ką profesorius Dainys mano apie žemės ūkio perspektyvas Lietuvoje?

RAŠYMAS

Dainių gyvenimo kelias

1. Perskaityk Dainių biografijos santrauką ir įrašyk trūkstamus žodžius: *tęsti, tęsia, tęsė (ka); įvykti, įvyksta, įvyko; atidaryti, atidaro, atidarė (ka); (už)auginti, augina, augino (ka); susipažinti, susipažįsta, susipažino (su kuo); apginti, apgina, apgynė (ka); dirbti, dirba, dirbo (ka), važinėti važinėja, važinėjo; tapti, tampa, tapo (kuo); gastroliuoti, gastroliuoja, gastroliavo; baigti, baigia, baigė (ka); pasirinkti, pasirenka, pasirinko (ka); ūkininkauti, ūkininkauja, ūkininkavo.*

Vargonininkė Nijolė Trinkūnaitė ir chirurgas Balys Dainys 1971 metais Vilniuje vieno Nijolės solinio vargonų koncerto metu buvusioje Paveikslų galerijoje.

Po vedybų Balys toliau medicinos studijas ir savo specializacija inkstų persodinimą. Po kelių metų jis parašė ir daktaro disertaciją. Vėliau jis profesoriumi. Balys Dainys yra vienas ryškiausių organų transplantacijos chirurgų. Taip pat jis pasiūlė daug originalių operacijų metodų. Dabar profesorius Vilniuje privačią urologijos kliniką, kurioje vadybininke ir jo žmona.

Nijolė Trinkūnaitė ilgą laiką su vargonų soliniais koncertais. Ji po visą Sovietų Sąjungą, grojo ne tik Lietuvoje, bet ir Čekijoje, Vokietijoje. Paskutinį kartą Nijolės solinis koncertas 1995 metais. Dabar ji persikvalifikavo, nes vyrui įkūrus kliniką nebuvo kitos išeities. Ji tapo profesoriaus igaliojine.

Dainiai sūnų ir dukrą, kurie jau mokslus.

Laisvu nuo darbo metu ar per atostogas Dainiai mielai profesoriaus brolio ūkyje Prienų rajone.

2. Atkreipk dėmesį, kaip šiame tekste laikomasi nuoseklumo.

3. Tinkamoje vietoje įrašyk nurodytusrieveksmius, siejamuosius žodžius ar frazes:

- dažnai, vakarais* – Balys mane kviesdavo į keisčiausias vietas.
- labai, tuo metu* – Jis man priminė itin populiarių kino aktorių Jeaną Marais.
- tais laikais, niekada* – Paveikslų galerijoje ar Baroko salėje nestigo klausytojų.
- dvasiškai, fiziškai* – Vaikai man padeda.
- dabar, žymiai* – Darbas mūsų šeimai svarbesnis negu muzikavimas.
- jau, kol kas* – Sūnus ir dukra baigia mokslus, bet jų atlyginimai yra tik minimalaus dydžio.
- nuolat* – Brolis turi 20 hektarų žemės ir ten mes dirbame.
- šiomet, pirmą kartą* – Nepadėjome broliui bulvių nukasti.

4. Parašyk kokio nors pagyvenusio žmogaus (savo senelio, senelės, bičiulio, mokytojo ar šiaip autoritetingo asmens) biografiją. Aprašyk:

- jo vaikystę, jaunystę, išsilavinimą;
- jo profesinius ar asmeninius pasiekimus, nuveiktus darbus;
- koks to žmogaus požiūris į šiądieninį gyvenimą;
- kokie jo ateities planai.

Iš eilės pasakodami apie nutikusį įvykį dažniausiai vartojame tokius sakinių siejamuosius žodžius bei frazes:

- a) *iš pradžių, pradžioje, visų pirma, pirmiausiai, pavasarį, vaikystėje;*
- b) *paskui, netrukus, vos tik, greitai, kai tik, tada, vasarą, rudenį, jaunystėje;*
- c) *galų gale, pagaliau, galop, žiemą, senatvėje.*

KOMUNIKACINĖS SITUACIJOS

1. Iš 15 skaičių išsirink kokius nori tris skaičius, pvz., 1, 11, 14.
2. Perskaityk tik tuo skaičiumi pažymėtus klausimus.

Ar tu kada nors esi:

1) laimėjęs, -usi prizą?	9) plaukęs, -usi laivu?
2) matęs, -čiusi dramblių?	10) keliavęs, -usi po Aziją?
3) valgęs, -iusi varles?	11) šaukęs, -usi: „Gelbėkit!“?
4) gavęs, -usi diržą/ muštį?	12) gulėjęs, -usi lignoninėje?
5) šokęs, -usi pro langą?	13) išsigandęs, -usi šuns?
6) girdėjęs, -usi kukuojant gegutę?	14) važiuavęs, -usi 150 kilometrų per valandą greičiu?
7) pakliuvęs, -usi į avariją?	15) gavęs, -usi iš policininko baudą?
8) sugadinęs, -usi brangų daiktą?	

3. Dabar eik prie kiekvieno draugo ir paklausk tų klausimų.

Bendraudamas pasirink tinkamas frazes:

- *Palauk, pagalvosiu./ Leisk pagalvoti./ Kažką prisimenu, bet tik kaip pro miglą.*
- *Nepprisimenu./ Gal ir buvau, nepamenu.*
- *O taip, tai buvo prieš ... metų/ metus./ Kai aš buvau/ mokiausi/ nuvažiuavau.../ Įsivaizduoji, vieną kartą ...*
- *Tai buvo iš tikrųjų/ iš tikro/ išties juokingas nutikimas/ smagus nuotykis/ liūdnas prisiminimas.*
- *Kiek aš prisimenu/ pamenu, man neteko + bendratis./ Nieko panašaus nesu patyręs.*
- *Sunku pasakyti, kiek kartų./ Dar ir kiek kartų!// Oi, ne kartą!// Šimtą kartų!// Gal kokius kelis kartus./ Niekada.*

4. Po apklausos draugų atsakymus apibendrink. Pvz., *Į avariją yra pakliuvęs tik vienas studentas, o lignoninėje yra gulėję net penki žmonės.*